

ACC. N:R M. 12962: 1-15.

Landskap: Skåne Upptecknare: Nils Hansson, Kvaraby
Härad: Bara Berättare: " "
Socken: Bjärshög Berättarens yrke: f. d. lantbr.
Uppteckningsår: 1953 Född år 1876 i Bjärshög

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Almqvists sittmöbler. sid. 1-15.
(Teckn. a° sid 13 o. 15.)

LUF 94.

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R M. 12962:1

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf 94
1

Var i L U F 94. Allmogens- Sittmöbler

Bänkar. var i dagligstugan vid matrumsbordet en som kallades för bänkbänk som stod vid den översta ändan av ett långt matrumsbord den var så bred så att två personer kunde sitta i bänken på den samma men i vardagslag satt endast husbonden ensam vid översta bordsändan och drängarna vid den långbänk som stod vid den venstra sidan vilka jag skall beskriva på medföljande alinjerade A G. B. N. R. M. Tjänstflickorna hade aldrig några sittplatser utan stod vid långbordets högra sida denna ordning varade i mitt som på många andra bondgårdar tills 1900 års ingång då min fader som ägde samma gård uppförde en ny bostad där vid samma möbler infördes i den nya folkstugan men tjänstflickorna fick då stolar att sitta på när de intogo sina måltider. Nu får jag försöka skildra den tid jag var barn och ungdom från 1850-till 1905. De uppgifter som jag här kommer

att skildra äro av egen erfarenhet dessa bänkar som
omfrågas, jag var gäst på ett sommarställe där var
dessa enkla bänkar som äro bekladda på de större
bondgårdarna men på detta ställe kläddes de tre
väggarna av dessa bänkar och den en av kakelugn som eldades
med hemmatillockad torr som gav en mjuk och behaglig
värme på samma vägg fanns en dörr med utgång till
köket äro även placerade två en dörr som gick ut till
förestugan och så en mindre bänk på samma vägg
denna mindre bänk kallades kakelugnabänk därför
att den stod så nära kakelugnen i den ena hörnan
stod också en ^{stora} bänk som hustrunden och hans
hustru begagnade till sovrädder den hade endast
en dotter som på sidan av en av bänkarna denna
inredning var i slutet av 1880 talet 1892 ersattes detta
boningshus som var av lersten och ersattes med
ett nytt boningshus av tegel då stolar inköptes och
endast en långbänk användas i förestugan som

användes liksom i den gamla boningslängan till
matrum någon pall såg jag ^{inte} gamla stolar
med mjuka stoppade sitsar i kammaren och som
såg intill dagligstugan det bästa rummet som var
på den ene gaveln intill kammaren var också sitt-
stolar på sidorna men de voro av trä liksom de
stolar som stod i kammaren men i ryggstödet satt
svärvade pinnar detta rum kallades även bistekammare
vid den ene väggen stod två större kister och en mindre
som jag minns satt där ett mindre bord i kammaren
och ett större bord i den bästa kammaren för öfrigt var det stolar
placerade på golvet vid borden i kamrarna som dessa s. k. bästa
reem kallades i slutet av 1800-talet. På de gårdar som fick nya
bostäder vid sakelskiftet köptes alltid nya möbler efter hand som
det ^{blev} nöd till sådana så till ~~hållna~~ inköp. Jag minnes att
i mitt hem stod i det s. k. tårnhuset stod två pallar klädda
med rött tyg med fyra ben de voro ungefär 1/2 meter långa
och 22 cm höga de användes av oss barn att leka med.

isynnerhet när det kom främmade barn dessa pallar
har rent försvunnit antagligen har dem förkommit på något
sätt vid inflyttningen i den nya bostaden år 1900. Jag
hade två mjölkpallar med tre ben var aldrig målade och
användes endast vid mjölkning mjölkning där de flota
lantbrukare har numera mjölkmaskiner så mjölkmaskin
pallarna användes endast när det är kräver som
som kallat första gången: Det är nog 50 år sedan
att färet var kuddjur på denna ort i Bjärshögs socken
finnes ingen som har får när lammen blev större på sommaren
så mjolkades också fåren och då användes en pall som
var av samma stulsk som annan omtalade de var ungefär
33 cm. höga och siten ungefär 30 cm i genomskärning de
benämndes mjölkpallar några natursvuxna ben
på pallar har jag aldrig sett men de ^{har} på kort
funnits i äldre tider och kanske finnes i nu-
varande tid i västra och östra göingehäraderna
m fl. ställen i vårt land där som är mycket skog.

Sängpallar har jag aldrig sett eller hört talas om men jag var på ett bröllop när jag var i 20 års åldern det var i brudens hem och en kusin till mig kommes fader hade ett större lantbruk och ville inte veta ^{av} kyrkbröllop, vid detta tillfälle så begagnades sängpallar och fick utgöra brudpallar men de hade samma utseende som de pallar som användes på andra gårdar och kallades för de bästa pallarna för de voro stoppade på d. s. k. sitren och överklädda med rött tyg och hade alltid sin plats i det bästa rummet den gäst som brukade stå i dagligstugan där husbandsfolket med barn och tjänstefolket äntogs sina måltider var inte klädda med tyg. Stolar med 3 ben har jag aldrig sett på denna ort några få rullstolar har jag inte hört talas om men det har kanske förekommit att de användts i äldre tid. Gungstolar var det på varje gård på 1920-30 talet men de äro numera mer sällsynta. Stolar som voro urhalkade av trädstam

har nog funnits i äldre tid på 1800 talet i göinge och
skoogsbygderna. Jag har kommit ihåg en slags bänkar
som kallades gäsbänkar de var så långa att där var
plats till fem gäss de stod i köket det var i min mo-
ders hem Fläskleberga nr 2 Lygby socken jag skall
rita upp dem på samma papper som de andra saker-
na som jag skriver om. Dessa bänkar var för de
s.k. livgässen de som skulle värpa ägg i mars
och april månader och bestod av en gäse och fyra
honkön numera ser man inga gäss på denna trakt
och dessa bänkar äro säkert sönderslagna i slutet
av 1800 talet upphörde gässen att vara husdjur och
då var dessa möbler överflödiga jag kommer ihåg en
slags rullstolar för barn när de skulle lära sig att gå
jag har en iseter som ^{är} 75 år gammal hon sättes i en
räddan stol när hon var barn den var fyrkantig
och så hade ett hjul i var hörna i rädan var ett
rent hål i så att barnet kunde stoppas ner i

och så ha stöd till armarna. Jag har nog lärt mig att
gå på samma sätt men hon inte minnas det. Stolar
har alltid funnits i de möblerade rummen och till
der stod bänkarna dessa sto voro inte placerade
i vad kallade i de gamla omödelna stugorna
för kistekammare. Förstugorna och den bästa
gästkammaren möblerades först när man
byggde nya bostäder och sedan ett större rum som
kallades salen och som har samma namn
änne dessa rum fick stoppade möbler som
inköptes från möbelhandlare i städerna. Till
folkstugorna där husbondefolket tjänare och barn intogo
sina måltider användes ju enklare möbler som förut
omtalats de stolar som användas i denna salen
är samma typer enkla med sitsar av trä och
de som användes i de bättre rummen voro för-
sedda med sitsar som äro stoppade och överklädda
med bra tyg äro av himmelsvävda starka tyger

På det bröllop som jag ^{var} med på i min ungdom var det de bästa stoppade pallarna som användes som brudpallar för övrigt var det barnen som använde dem när de lekte med främnade barn. Det var i de flesta fall de sämre stolarna man hade i dagligstugan mellan bänkarna och de bättre stoppade stolarna man hade emellan bänkarna i de bästa rummen olika typer förekommo vilka jag skall avbilda så godt jag förmår. Min mor som var enka och bodde i Härsberg många år hade en bred stoppad stol med räcken vid sidorna till att stödja armarna på och handhållna också för att de äldre personer som begagnade den sortens stolar även kände sig tryggare när de sutto i en sådan stol. På varje gård fanns det i början av 1900-talet en och två sådana stolar de som sattes placerade i de bästa rummen kallades för nämndemansstolar vilket ju var det samma som domarstol någon härskild

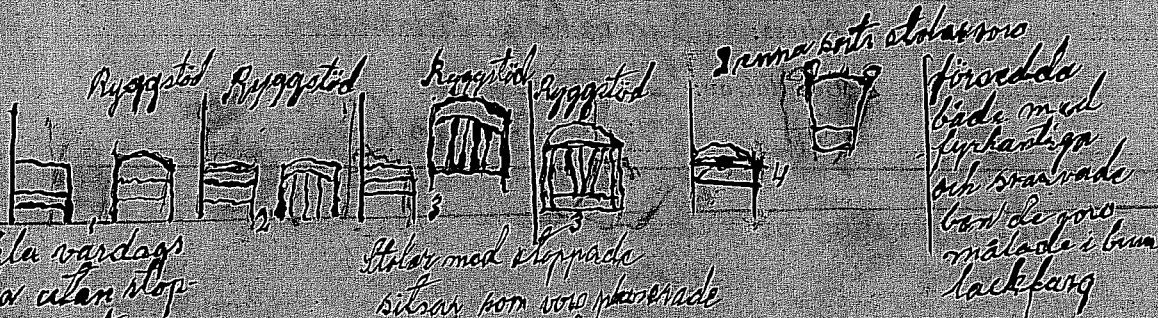
stol för prästen fanns det inte någon särskild stol som
han skulle sitta på men där de hade sådana stolar
som de ornmände på plaseraden de där prästen och
hans fru skulle sitta till bords vid bröllop och begrä-
ningar m. fl. andra festliga tillfällen. I de gamle stugorna
på bondgårdarna som på många ställen har ersatts med
nya bostäder hade man ju hedersplatser såsom
jag nämt ovan men i de nya bostäderna sätter
man ju vid högtidliga tillfällen prästen och hans
fru på de platser som man anser de främsta. I vår
demokratiska tid äldre och yngre personer om var-
andra vilket inte toges illa upp på denna ort
kullerstol, budstol, dörrarstol var det samma
som nådemansstol som den jag förut omtalad
nattstolar kallades sådana stolar, som användes
av sjuka när de hade diare och vara sjuka i
magen, budstolar har nog funnits i äldre tider
men jag har aldrig sett sådana stolar de

voro kankända brukliga på herregårdarna och den
förnämre köpmansklassen i städerna.

Huvertol har jag aldrig hört talas om stolar ~~ss~~
med halmsits har inte funnits på denna ort
ej heller stolar med tre ben. Stolar som voro
urhålkade ur en trädstam finnes ej på denna
ort ej heller sådana som kunde användas som
bord. En gungstol hade de både på större och
mindre gårdar och finnes ännu på många större och
mindre gårdar. Vid inköp som nygifta yngre ^{skä} män
gör så anser dem att denna möbel inte bör inköpas.
~~Gungstolar~~ Gungstolarna hade medar som voro riända
och så var sitzen även stängd ett högt ryggstöd som
bestod av svärvade pinnar. Stolar som voro urhol-
kade av en trädstam ävensom stolar som voro av
särskildt slag som hade en underavdelning att
int stoppa saker i har jag aldrig sett eller hört
omtalas. Rullstolar kan inte minnas att någon har

omtalat ej heller stolar som kunde användas som
bord ej heller sådana som var laggade som en tumma.
Gungstolar med fjedrar användes ej på denna ort
för många år sedan var jag på besök i Malmö
det var i början av 1900 talet hos en äldre släkting
han ägde en sådan gungstol och jag frågade honom
var han hade köpt denna gungstol så svarade han ^{han} att
hade köpt den av en möbelhandlare i Malmö vid
hette det har jag glömt dessa stolar såväl som
övriga gungstolar var målade i svart färg. Särskilda
gungstolar för barn har jag sett de var precis lik
den andra i form med medar men var mindre och
inte alltid målade de var mest använda på 1910-
och 20 talet man ser inte till sådana möbler så ofta
nu för tiden nygifta yngre människor köper för det
mesta barnvagnar som kan användas i många år.
de har fäpa hjul och säljas av möbelhandlarna i städerna
dessa möbelhandlare som har sjölo snickerier i städer.

Det finnes även möbelhandlare i städerna som
sälger Bodaforsmöbler vilka ansågos vara
ett godt fabrikat denna möbelfabrik fabrikerar både
både bänkar och samt billigare möbler på lands-
bygden här omkring finnes inga möbelfabriker
Gäldas tid i stulet av 1800 talet så var det snickare som
tillverkade enkla stolar med ostopade sätar av starkt
firutimmer och almetimmer dessa snickare tillverkade
också stora klädeskåp där man förvarade familjens
gångkläder dessa klädeskåp voro försedda med
två dörrar och voro rymliga de voro placerade i för-
stugorna och i kistestianerna. Det finnes ännu som
äro stoppade både i ryggen som vid sidorna från äldre
tider de äro 54 cm breda i säten men äro försedda med fyra
ben som äro svarvade och målade i brun färg. Jag fick
en stol när jag fyllde 70 år av Bjärshögs församling
den är något större än jag förut omtalade den är 59 cm
bred och är stoppad både i ryggen och vid sidorna med
tagel och överklädd med grönt uckert tyg.

Enkla vardags
stolar utan stop-
pning av bensen

Stolar med stoppade
sittrar som voro placerade
i den bästa kammaren
och i det stora gäst-
rummet kallades kullar

färsedda
både med
fyrkantiga
och svarvade
ben de voro
målade i brun
lackfärg

Pinnstolar voro färsedda
sex pinnar
och somliga
nå pinnas
i ryggsätet
Benen voro svarvade
och höjda
i bensen i orsorden voro de färsedda
och svarvade

Det sagdes om pinnarna oro för de voro runda
och svarvade
och höjda
i bensen i orsorden voro de färsedda
och svarvade

Gungstol utan fjädrar
den hade två meklar
och bensen var något böjda
Jag har glömt att nämna målade
gungstolar. De översta stolar som äro avbildade har red jag
gammal

Kan minnas varit i bruk redan 30 år tillbaka i tiden
på denna ort. I äldre tid tillverkades stolar av snickare
som bodde på landsbygden. Numera finnes det möbelfabriker i
städerna som säljer en egen tillverkning som möbler som
de inköpt från andra tillverkare Gungstolar har stöd
vid sidorna för armarna

Bild 5 Gungstol

14

Den stol som jag erhöi som gåva och som är 59,5 cm
bred finnes att köpa hos möbelhandlare i städerna de
hör ju inte till äldre tiders möbler och är mycket behagliga
att sitta i för äldre människor. De enkla pallarna som barn
använde att leka med sågo ut som denna det var
ett hål eller mindre del av den bräda man brukade sitta på
som använde när pallen skulle flyttas på de stoppade pallarna
som var av samma utseende men var klädda med rött
tyg de var målade med brun oljefärg och hade inga
hål i sittsen runt de togs vägen när min fader byggde
den nya Coningstängan har jag inte reda på. Möb-
ler som ersattes skedde när gårdar genom åskan slog
ner och antände så blev ofta möblerna uppbrända och
ersatta med nya möbler det har ju även uppstått eldräder
genom de elektriska ledningar som blevo inlagda på denna
ort i gamla gårdar och bostadslägenheter under 1920 och
1930-talet även när de gamla bostäderna ersattes med nya.
De klädda och målade stolarna kommo i bruk vid o.sannolika
tillfällen som gjord att många av de yngre vilka ha leka nya & moderna möbler.

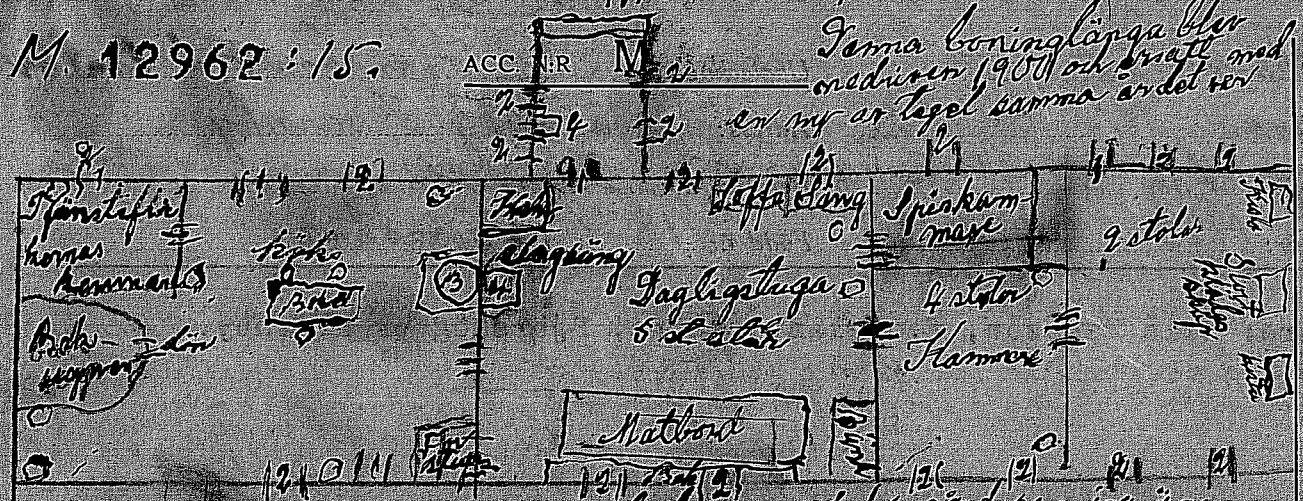
M. 12962 : 15.

Den byggd kalbaden för toärbud och användes när det var gästbud

Denma boningläppa blev meduren 1908 och smitt med en ny ar legel samma år del var

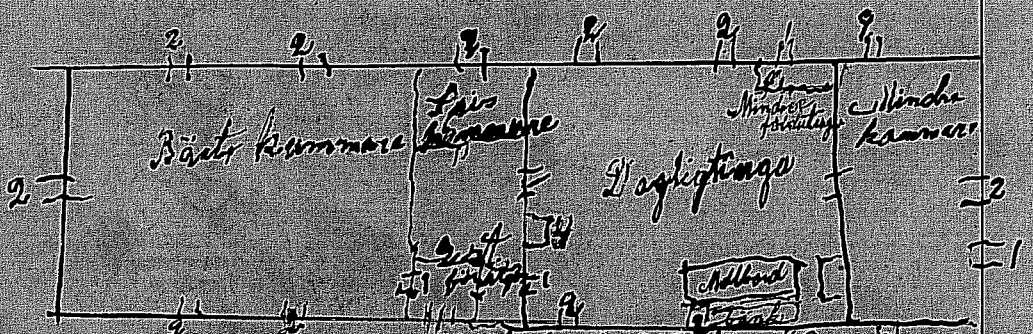
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

15

- 1 dörrar
- 2 fönster
- 3 öppen skorsten
- 4 gammal kakelugn i järn
- 5 som eldas med torv
- 6 stolar

färdig gård som jag äger
N: 5 Björshög och 29 hektar
jord

Till denna bostad hörde Björshög N: 9 m: 9 hektar
När jag var gosse så var jag ofta
med min far på denna gård men den
enla hemma idag var denna gamla öppna skor-
stenen var belägen.